

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 121/2023-104

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Dudíša a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Wüstenrot stavebnej sporiteľne, a. s.**, Grösslingová 77, Bratislava, IČO 31 351 026, zastúpeného Bartošík Šváby s. r. o., Plynárska 7/A, Bratislava, IČO 35 929 049, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Peter Bartošík, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 323/2020 z 28. júla 2022 takto

r o z h o d o l :

1. Rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 323/2020 z 28. júla 2022 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2 Cdo 323/2020 z 28. júla 2022 **z r u š u j e a v e c v r a c i a** Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.
3. Najvyšší súd Slovenskej republiky **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **757,74 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ označený v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. novembra 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom

Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2 Cdo 323/2020 z 28. júla 2022 (ďalej len „napadnutý rozsudok“). Sťažovateľ v petite ústavnej sťažnosti žiada, aby ústavný súd zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie, a požaduje tiež náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ doručil [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“), ktorý u sťažovateľa pracoval ako oblastný riaditeľ, 20. júla 2001 okamžité skončenie pracovného pomeru, ktorého platnosť napadol žalobca žalobou na súde. Uvedený spor bol právoplatne skončený rozhodnutím o určení neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru so žalobcom.

3. Dňa 25. novembra 2002 sťažovateľ doručil žalobcovi výpoveď z organizačných dôvodov podľa § 63 ods. 1 písm. b) zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“). Dňa 27. februára 2003 žalobca oznámil sťažovateľovi, že výpoveď považuje za absolútne neplatnú a trvá na ďalšom zamestnávaní. Následne sa žalobca žalobou doručitou Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) domáhal určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru výpoveďou a po zmene žaloby aj náhrady mzdy od 1. marca 2003 do doby, keď mu bude umožnený výkon práce.

4. Okresný súd prvým rozsudkom z 18. februára 2010 žalobu zamietol, pričom konštatoval splnenie podmienok platnosti výpovede podľa § 63 ods. 2 písm. b) Zákonníka práce. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) uznesením z 27. apríla 2011 tento prvý rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie z dôvodu nedostatočného preskúmania splnenia hmotnoprávnych podmienok výpovede (najmä prerokovanie výpovede so zástupcami zamestnancov a splnenie ponukovej povinnosti).

5. Okresný súd rozsudkom z 24. novembra 2011 opätovne žalobu zamietol, teraz z dôvodu oneskoreného podania žaloby po uplynutí prekluzívnej lehoty dvoch mesiacov v zmysle § 77 Zákonníka práce. Krajský súd uznesením zo 14. marca 2012 tento druhý rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci vzhľadom na právny záver krajského súdu o podaní žaloby v rámci prekluzívnej lehoty. Najvyšší súd uznesením z 18. februára 2014 uznesenie krajského súdu zo 14. marca 2012 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie vzhľadom na nedostatočné odôvodnenie uvedeného uznesenia. Krajský súd uznesením z 18. februára 2015 rozsudok z 24. novembra 2011 opätovne zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie z rovnakého dôvodu (včasnosť podania žaloby).

6. Okresný súd rozsudkom z 11. februára 2016 určil, že skončenie pracovného pomeru výpoveďou je neplatné a pracovný pomer medzi žalobcom a sťažovateľom trvá (výrok 1), zamietol návrh sťažovateľa na rozhodnutie o tom, že pracovný pomer medzi sťažovateľom a žalobcom končí, keďže nemožno od sťažovateľa spravodlivo požadovať, aby žalobcu naďalej zamestnával (výrok 2), a zamietol žalobu v časti uplatneného nároku na náhradu mzdy (výrok 3). Krajský súd rozsudkom z 29. novembra 2017 potvrdil výrok rozsudku z 11. februára 2016 o určení neplatnosti skončenia pracovného pomeru, zrušil výrok v časti zamietnutej žaloby o náhradu mzdy a odmietol odvolanie intervenienta na strane žalobcu (Základná organizácia integrovaného odborového zväzu Wüstenrot Land) pre jeho pasivitu v spore. Proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie proti potvrdzujúcemu výroku o určení neplatnosti skončenia pracovného pomeru a proti zrušujúcemu výroku týkajúcemu sa zamietnutia žaloby v časti náhrady mzdy, namietol

pritom nesprávne právne posúdenie veci vzhľadom na právny záver krajského súdu o neplatnosti výpovede pre rozpor s dobrými mravmi. Najvyšší súd uznesením z 27. júna 2019 dovolanie sťažovateľa odmietol v zmysle § 447 ods. 1 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), t. j. z dôvodu, že sťažovateľ nevymedzil dovolacie dôvody spôsobom podľa § 421 ods. 1 písm. b) a § 431 až § 435 CSP.

7. Proti uzneseniu najvyššieho súdu z 27. júna 2019 podal sťažovateľ ústavnú sťažnosť. Ústavný súd nálezom č. k. II. ÚS 33/2020 z 24. novembra 2020 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom najvyššieho súdu a jeho uznesením z 27. júna 2019, toto uznesenie zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie.

8. Podaním z 11. mája 2021 sťažovateľ opravil chyby v písaní v dovolaní.

9. Najvyšší súd napadnutým rozsudkom z 28. júla 2022 dovolanie zamietol z dôvodu, že závislú prácu môžu podľa súčasnej právnej úpravy vykonávať iba zamestnanci. V prípade sťažovateľa tak pri transformácii zamestnancov na živnostníkov išlo o zastreté pracovné pomery a nútenie zamestnancov do tejto zmeny bolo v rozpore s dobrými mravmi.

II.

Argumentácia sťažovateľa

10. Podstatou argumentácie sťažovateľa je námietka, že najvyšší súd ako dovolací súd založil napadnutý rozsudok na arbitrárnych právnych záveroch, pričom svoje rozhodnutie ani riadne neodôvodnil. Sťažovateľ v podstatnom namieta, (i) že najvyšší súd sa nezaoberal dovolacími otázkami 2 a 3; (ii) aplikoval Zákonník práce v nesprávnom znení; (iii) odôvodnenie napadnutého rozsudku obsahuje nelogickú a irelevantnú argumentáciu; (iv) najvyšší súd sa nevysporiadal s podstatnou a relevantnou dovolacou argumentáciou. Najvyšší súd sa osobitne nevysporiadal s vyjadreniami (stanoviskami) sťažovateľa k vyjadreniam žalobcu a s podaním, ktorým opravil chyby v písaní v dovolaní (týkajúce sa vymedzenia dovolacích otázok 2 a 3). Z uvedených dôvodov najvyšší súd porušil označené práva podľa ústavy, listiny a dohovoru.

11. Sťažovateľ uvádza, že v dovolaní vymedzil 3 dovolacie otázky, ktoré ešte neboli dosiaľ dovolacím súdom riešené. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku uviedol, že zhodne s ústavným súdom konštatoval, že dovolacie otázky 2 a 3 neboli vymedzené v súlade s § 421 ods. 1 písm. b) CSP, na základe čoho dospel k záveru, že predmetom dovolacieho konania je iba dovolacia otázka 1. Sťažovateľ nesúhlasí s uvedeným právnym záverom, keď ústavný súd uviedol, že sťažovateľ v dovolacích otázkach 2 a 3 odkazoval na body 3.4.1 a 3.4.2, ktoré sa v dovolaní nenachádzajú. Ústavný súd teda vôbec neposudzoval dôvody odmietnutia týchto dvoch otázok najvyšším súdom, pričom konštatoval, že formulácia dovolacích otázok 2 a 3 nie je dostatočne jasná a jednoznačná, a preto tieto otázky nie sú vymedzené v súlade s § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

12. Po vydaní nálezu ústavného súdu sťažovateľ opravil uvedené chyby v písaní svojím podaním z 11. mája 2021 tak, že čísla 3.4.1 a 3.4.2 opravil na čísla 3.3.1 a 3.3.2.

13. Uvedené chyby v písaní predstavujú celkom zrejmu nesprávnosť, zo znenia predmetných bodov 3.3.2 a 3.3.3 je nepochybné, na aké body sťažovateľ odkazoval, čo vyplýva aj z použitých

zadefinovaných pojmov začínajúcich veľkým písmenom („*Konanie Žalovaného*“, „*Organizačná zmena*“), pričom tieto pojmy sú zadefinované v bodoch 3.3.1 a 3.3.2 dovolania.

14. Napriek tomu sa najvyšší súd v napadnutom rozsudku otázkami 2 a 3 nezaoberal, hoci sťažovateľ odstránil dôvod ich nesprávnej formulácie. Chyby v písaní nemôžu spôsobiť trvalú nesprávnosť formulácie daných dovolacích otázok, keďže ide iba o formálnu chybu, ktorá navyše nespôsobovala nejasnosť daných dovolacích otázok. Najvyšší súd teda postupoval formalisticky, keď sa uvedenými dovolacími otázkami nezaoberal.

15. Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd aplikoval na právnu vec Zákonník práce účinný v čase rozhodovania, pritom mal aplikovať Zákonník práce v znení účinnom ku dňu podania výpovede. Výpoveď sťažovateľa z pracovného pomeru bola žalobcovi doručená 25. novembra 2002, v súlade s prechodnými ustanoveniami preto bolo potrebné aplikovať Zákonník práce v znení zákona č. 408/2002 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 313/2001 Z. z. o verejnej službe v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „starý Zákonník práce“).

16. Najvyšší súd v bode 18 napadnutého rozsudku uviedol, že podľa § 1 ods. 2 Zákonníka práce závislá práca je práca vykonávaná vo vzťahu nadriadenosti zamestnávateľa a podriadenosti zamestnanca, osobne zamestnancom pre zamestnávateľa, podľa pokynov zamestnávateľa, v jeho mene, v pracovnom čase určenom zamestnávateľom. V bode 19 uviedol, že podľa § 1 ods. 3 Zákonníka práce závislá práca môže byť vykonávaná výlučne v pracovnom pomere, v obdobnom pracovnom vzťahu alebo výnimočne za podmienok ustanovených v tomto zákone aj v inom pracovnoprávnom vzťahu. Závislá práca nemôže byť vykonávaná v zmluvnom občianskoprávnom vzťahu alebo v zmluvnom obchodnoprávnom vzťahu podľa osobitných predpisov.

17. Starý Zákonník práce pritom neobsahuje definíciu závislej práce. Podľa § 7 ods. 4 starého Zákonníka práce zamestnávateľ je povinný zabezpečovať plnenie svojich úloh najmä zamestnancami v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnom vzťahu. Zo znenia starého Zákonníka práce vyplýva, že v čase udelenia výpovede žalobcovi bolo možné používať na plnenie úloh sťažovateľa aj iné osoby ako zamestnancov, avšak väčšinu úloh mali zabezpečovať zamestnanci. Uvedené právne úpravy teda ustanovujú diametrálne odlišné podmienky, keď podľa starého Zákonníka práce mohol sťažovateľ využívať na plnenie svojich úloh aj živnostníkov.

18. Vzhľadom na rozdielnosť právnej úpravy neobstojí právna argumentácia najvyššieho súdu týkajúca sa simulovaných právnych úkonov o zastieraní pracovnoprávnych vzťahov a o tzv. „švarcsystéme“, ktorá je relevantná vo vzťahu k aktuálnemu Zákonníku práce, ktorý však v predmetnej veci nemal byť aplikovaný.

19. Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd v napadnutom rozsudku uviedol viaceré nelogické argumenty. V bode 27 napadnutého rozsudku odkazuje na nedeklarovanú prácu a na nepriaznivé dôsledky spojené s týmto fenoménom (neisté, resp. až nebezpečné pracovné podmienky, nižšie mzdy, vážne porušovanie pracovných práv, znížená ochrana na základe právnych predpisov). Táto argumentácia je nesprávna, pri nedeklarovanej práci ide o prácu načierno, t. j. bez akejkoľvek zmluvy. V prípade žalobcu a sťažovateľa malo ísť o tzv. „švarcsystém“, t. j. nepravú samostatnú zárobkovú činnosť – zamestnávanie živnostníkov na základe zmluvy so zamestnávateľom.

V takýchto situáciách pritom živnostníci majú často lepšie podmienky a vyššiu odmenu ako zamestnanci, preto je argumentácia najvyššieho súdu nelogická a irelevantná.

20. Neobstojí ani argumentácia v bode 28 napadnutého rozsudku o predstieranej organizačnej zmene. U sťažovateľa však reálne došlo k organizačnej zmene, keď rušil pracovné miesta, pričom nechcel aj naďalej zamestnávať zamestnancov, ale chcel spolupracovať so živnostníkmi na inom právnom základe a spôsobe fungovania.

21. Neobstojí ani argument najvyššieho súdu o rozpore organizačnej zmeny s dobrými mravmi. Aj v súčasnosti existujú prípady, keď prácu, ktorú vykonávajú zamestnanci, právne predpisy umožňujú vykonávať aj podnikateľom, napr. vykonávať finančné sprostredkovanie môžu finanční agenti podľa zákona č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 186/2009 Z. z.“). V súčasnosti je teda konanie sťažovateľa z roku 2002, keď začal zabezpečovať vykonávanie finančného sprostredkovania prostredníctvom podnikateľov, dokonca výslovne dovoľené zákonom. Sťažovateľ predložil aj relevantnú judikatúru, v ktorej bola pripustená možnosť za určitých podmienok, aby prácu zamestnancov vykonávali iné osoby, napr. podnikatelia. Je tiež nelogický argument najvyššieho súdu o rozpore s dobrými mravmi pre nesúhlas zamestnancov s prechodom na živnosť, keď pri súhlase zamestnancov s touto zmenou by nešlo o rozpor s dobrými mravmi.

22. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku nevymedzil obsah dovolania sťažovateľa, len stroho konštatoval, že podal dovolanie. Následne sa v odôvodnení nijako nevysporiadal s podstatnou a relevantnou dovolacou argumentáciou.

23. Išlo o argumentáciu o možnosti používať na plnenie svojich úloh aj podnikateľov podľa starého Zákonníka práce; neskôr prijatý zákon č. 186/2009 Z. z. vyslovne umožnil, aby zamestnávateľia používali na finančné sprostredkovanie podnikateľov, teda takáto prax u sťažovateľa nemohla predtým byť v rozpore s dobrými mravmi; zamestnávateľ má právo určovať počet svojich pracovných miest a rušiť ich, možnosť prechodu na živnosť bola ústretovým krokom, preto nemohlo ísť o konanie v rozpore s dobrými mravmi, sťažovateľ mohol uzavrieť zmluvy s inými osobami ako bývalými zamestnancami; išlo aj o argumentáciu týkajúcu sa reálnosti organizačnej zmeny (zrušenie pracovného miesta umožňuje samotný Zákonník práce, preukázanie úmyslu ušetriť finančné prostriedky, prijatie písomného rozhodnutia a zrušenie pracovného miesta žalobcu, nevytvorenie zrušeného pracovného miesta a neprijatie iného zamestnanca počas troch mesiacov a pod.).

24. Obdobne najvyšší súd nijako nespomenul tri podania sťažovateľa – stanoviská k vyjadreniam žalobcu a predloženie relevantnej judikatúry (o možnosti plnenia úloh zamestnávateľa aj podnikateľmi) a taktiež podanie, ktorým opravil chybu v písaní v dovolaní. Najvyšší súd sa okrem toho s uvedenými podaniami nijako nevysporiadal v odôvodnení napadnutého rozsudku. Relevantné je aj to, že sťažovateľ v dovolaní výslovne poukázal na potrebu aplikovať starý Zákonník práce.

25. Z uvedených dôvodov sú právne závery najvyššieho súdu arbitrárne a zároveň napadnutý rozsudok nie je riadne odôvodnený, preto je ústavne neakceptovateľný. Na podporu svojej

argumentácie sťažovateľ obsahlo poukazuje na judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva.

26. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 121/2023-70 z 9. marca 2023 ju podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal na ďalšie konanie.

III.

Vyjadrenia najvyššieho súdu a zúčastnenej osoby a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

27. Podpredsedníčka najvyššieho súdu v podaní č. k. KP 3/2023-120 Cpj 75/2023 z 11. apríla 2023 uviedla, že pripája vyjadrenie zákonnej sudkyne (predsedníčky senátu 2 C) k ústavnej sťažnosti.

28. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení uviedla, že napadnutý rozsudok nemožno považovať za arbitrárny. Poukázala pritom na skorší nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 33/2020 z 24. novembra 2020, ktorým ústavný súd rozhodol o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu č. k. 2 Cdo 171/2018 z 27. júna 2019, „*a to tým, že sa najvyšší súd vecne nezaoberal otázkou 1/ uplatnenou sťažovateľkou v podanom dovolaní... Vo vzťahu k otázkam 2/ a 3/, ktoré dovolateľka uviedla, ústavný súd zhodne s najvyšším súdom konštatoval, že tieto otázky neboli vymedzené spôsobom vyplývajúcim z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.*“. Vychádzajúc z uvedeného, najvyšší súd v aktuálne prerokúvanej veci konštatoval, že predmetom dovolacieho konania je námietka sťažovateľa vyplývajúca z § 421 ods. 1 písm. b) CSP vzťahujúca sa na otázku 1. Najvyšší súd takto nemohol riešiť iné dovolacie otázky s poukazom na § 430 CSP.

29. Najvyšší súd tiež poukázal na to, že napadnutý rozsudok bol zaradený do Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 43/2022, pričom pred jeho zaradením prešiel pripomienkovým konaním „*a všetky dotknuté pripomienkové miesta (vrátane Generálnej prokuratúry SR, Trnavskej univerzity v Trnave, Univerzity Komenského v Bratislave, UPJŠ v Košiciach atď.) konštatovali vecnú správnosť tohto rozhodnutia a navrhli jeho publikáciu v Zbierke.*“. Z týchto dôvodov považuje zákonná sudkyňa ústavnú sťažnosť za neopodstatnenú.

III.2. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

30. Žalobca ako zúčastnená osoba sa k ústavnej sťažnosti vyjadril v podaní doručenom 14. apríla 2023, v ktorom uviedol, že najvyšší súd sa s pojmom závislá práca vysporiadal správne, pričom odkazom na súčasnú právnu úpravu iba zvýraznil otázku právneho posúdenia nútených živností. Žalobca zdôrazňuje, že ani vtedajšia právna úprava neumožňovala výkon závislej práce v inom ako pracovnoprávnom vzťahu, pričom odkázal na znenie § 7 ods. 4 Zákonníka práce, ktoré je potrebné vykladať tak, že zamestnávateľ na plnenie svojich úloh mohol využívať živnostníkov, avšak určite nie na výkon závislej práce. V prerokúvanej veci bolo podstatné vyriešenie otázky, či je v rozpore s dobrými mravmi účelovo označiť určitú skupinu zamestnancov za nadbytočných a následne v rámci tzv. transformácie odbytovej siete zmeniť ich status zo zamestnancov na živnostníkov. Primárnym teda nebolo posúdenie toho, či je teoreticky možné,

aby túto prácu pre sťažovateľa vo všeobecnosti vykonávali živnostníci (napr. novoprijatí spolupracovníci).

31. Najvyšší súd správne vyvodil, že závislá práca môže byť vykonávaná iba v pracovnoprávnom vzťahu podľa Zákonníka práce. Na podporu tohto právneho záveru žalobca poukazuje na § 11 ods. 1 Zákonníka práce, podľa ktorého závislá práca má byť vykonávaná v pracovnoprávnom vzťahu alebo obdobnom pracovnom vzťahu. Relevantné je tiež to, že nemožno konštatovať, že *«práca, ktorú vykonávali (mali vykonávať) takto „prevedení“ živnostníci naplňala znaky podnikania.»*. V prerokovanej veci konali živnostníci *„v mene sťažovateľa a výhradne iba pre neho.“*. V predmetnej veci išlo takto o *„ďalšie de facto pokračovanie vo výkone závislej práce, ale už nie v pracovnom pomere...“*. Tento postup je konaním v rozpore s dobrými mravmi. Napokon sám sťažovateľ *„v ním položenej otázke dosvedčuje, že takto prevedení zamestnanci, nevykonávali podnikateľskú činnosť samostatne, vo vlastnom mene, ale naopak na základe pokynov a v mene sťažovateľa...“*. Definičným znakom závislej práce je nadriadenosť a podriadenosť, čo bolo aj v čase, keď žalobca dostal výpoveď od sťažovateľa, čo vyplýva zo znenia § 47 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce.

32. K spresneniu právnej úpravy v roku 2007 *„došlo nie preto, že by dovtedy bolo možné vykonávať závislú prácu aj v iných ako pracovnoprávných vzťahoch, ale preto, že v aplikačnej praxi často a v značnom rozsahu dochádzalo k prípadom, kedy boli zamestnanci nútení na zmenu svojho pracovnoprávneho statusu na obchodný vzťah, a to aj napriek tomu, že tieto fyzické osoby mali aj naďalej vykonávať tú istú závislú prácu.“*

33. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je prelomový, keďže jasne identifikoval, *„že aj v čase absencie explicitného vymedzenia definičných znakov závislej práce... bol... výkon závislej práce... možný len v pracovnoprávnom vzťahu podľa Zákonníka práce, a že dojednanie iného právneho vzťahu pre výkon závislej práce – pod hrozbou výpovede pre nadbytočnosť – je neplatné.“*

III.3. Replika sťažovateľa:

34. Sťažovateľ vo svojej replike doručenej 2. mája 2023 k vyjadreniu najvyššieho súdu uviedol, že ústavný súd vo svojom skoršom náleze uviedol, že dovolacie otázky 2 a 3 nie sú dostatočne jasné z dôvodu, že odkazujú na také číselne označené body dovolania, ktoré sa v ňom nenachádzajú, preto tieto otázky neboli vymedzené v súlade s § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Odkaz na § 430 CSP neobstojí, pretože sťažovateľ nerozširoval rozsah, v akom napádal rozsudok najvyššieho súdu. Sťažovateľ odstránil chybu v písaní pri vymedzení dovolacích otázok 2 a 3, preto najvyššiemu súdu nič nebránilo posúdiť aj tieto dovolacie otázky. Právny záver, že chyba v písaní spôsobuje úplnú absenciu dovolacích otázok 2 a 3, je neprípustným formalizmom najvyššieho súdu. Napokon aj bez odstránenia uvedených chýb bolo zrejmé, na čo sťažovateľ v uvedených otázkach odkazuje. Zaradenie napadnutého rozsudku do Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky a pripomienkovacie konanie sú irelevantné. Uvedené skutočnosti neznamenajú, že napadnutý rozsudok je v súlade s právnym poriadkom a zásadami právneho štátu.

35. K vyjadreniu zúčastnenej osoby sťažovateľ uviedol, že uvedená argumentácia sa týka vecnej dôvodnosti dovolania, čo však nie je predmetom konania, keďže sťažovateľ namieta predovšetkým porušenie práva na súdnu ochranu napadnutým rozsudkom a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu.

36. Podľa sťažovateľa neobstojí argumentácia zúčastnenej osoby, že najvyšší súd na zdôraznenie správnosti právneho názoru poukázal na súčasnú právnu úpravu, keďže ide o neprípustnú retroaktivitu, ktorá je v rozpore s princípmi právneho štátu.

37. Zúčastnená osoba interpretovala § 7 ods. 4 Zákonníka práce účelovo. Z citovaného ustanovenia vyplýva, že zamestnávateľ zabezpečuje svoje úlohy najmä zamestnancami, ale môže aj živnostníkmi, preto sťažovateľ mohol používať na plnenie svojich úloh aj živnostníkov. Zákonník práce v tej dobe neuvádzal, že závislú prácu môžu vykonávať iba zamestnanci, ani neuvádzal, čo závislá práca je. V konaní nebolo preukázané, že práca, ktorú vykonávali živnostníci pre sťažovateľa, bola závislou prácou: „*Išlo o finančné sprostredkovanie a usmerňovanie a organizáciu týchto sprostredkovateľov, teda o činnosti, čo teraz vykonávajú finanční agenti podľa zákona o finančnom sprostredkovaní. Z toho vyplýva, že nešlo o závislú prácu.*“

38. Ustanovenie § 11 ods. 1 Zákonníka práce uvádza zákonnú definíciu zamestnanca (osoba, ktorá vykonáva pre zamestnávateľa v pracovnom pomere závislú prácu). Uvedené ustanovenie nestanovuje, že nikto iný ako zamestnanci nemôže závislú prácu vykonávať. Takto závislú prácu mohli vykonávať osoby na základe dohody o vykonaní práce alebo o pracovnej činnosti, štátni zamestnanci alebo aj iné osoby v občianskoprávnom alebo obchodnoprávnom vzťahu.

39. Činnosť, ktorú živnostníci vykonávali pre sťažovateľa (finančné sprostredkovanie, usmerňovanie iných finančných sprostredkovateľov), mala všetky znaky podnikania. To, že pri tejto činnosti zastupovali sťažovateľa pri uzatváraní zmlúv o finančných službách, neznamená, že nekonali vo vlastnom mene. Rôzni podnikatelia pri podnikaní zastupujú svojich klientov (napr. účtovníci, advokáti, obchodní zástupcovia, inžiniering, projektový manažér stavby a pod.).

40. Zamestnanci po transformácii na živnostníkov nevykonávali tú istú závislú prácu, ale tie isté činnosti. Definičným znakom závislej práce nie je náplň danej práce, ale spôsob jej vykonávania. Tú istú činnosť môžu vykonávať zamestnanci aj podnikatelia (napr. podnikový právnik a advokát, podnikový účtovník a externý účtovník a pod.). Je iba na uvážení spoločnosti, či tieto činnosti bude vykonávať zamestnancami alebo podnikateľmi, pričom tento stav je v súlade s právnym poriadkom aj dnes.

41. Noví živnostníci už nebolo závislí od sťažovateľa tak ako zamestnanci. Je potrebné tiež uviesť, že podnikatelia bežne plnia pokyny svojich klientov a konajú v ich mene (napr. daňový poradca, účtovník, advokát, obchodný zástupca a pod.).

42. Nemožno akceptovať argument zúčastnenej osoby, podľa ktorého v dovolacej otázke 1 sám potvrdil, že zamestnanci po transformácii nevykonávali podnikateľskú činnosť samostatne, ale v mene sťažovateľa a na základe jeho pokynov. Uvedené skutočnosti nevyklučujú podnikanie a patria k tejto činnosti úplne bežne. Sťažovateľ v dovolacej otázke uviedol skutkový stav tak, ako ho zistili konajúce sudy.

43. Odkaz najvyššieho súdu na aktuálnu právnu úpravu je arbitrárny a má za následok porušenie označených práv sťažovateľa, preto ho nemožno akceptovať.

44. Nemožno akceptovať tvrdenie zúčastnenej osoby, podľa ktorého len v pracovnoprávnych vzťahoch dochádza k pridelovaniu práce, keďže je to aj bežná prax medzi klientom

a podnikateľom, keď klient prideliť prácu podnikateľovi, preto uvedené nie je definičným kritériom. Je len nepodloženým tvrdením zúčastnenej osoby, že k explicitnému vymedzeniu závislej práce v roku 2007 došlo z dôvodu, aby bolo jasne vymedzené, že ju môže vykonávať iba zamestnanec. Prijatím zákona č. 186/2009 Z. z. bolo explicitne umožnené vykonávať finančné sprostredkovanie podnikateľom, preto vykonávanie finančného sprostredkovania a riadenie iných finančných sprostredkovateľov nie je závislou prácou.

45. Živnostník, ktorý riadil a usmerňoval ostatných živnostníkov, síce vykonával prácu pre sťažovateľa a v jeho mene a v časti aj na základe jeho pokynov, napriek tomu jeho činnosť nebola závislou prácou. Medzi živnostníkom a sťažovateľom nebol vzťah nadriadenosti a podriadenosti, ale rovnocenný zmluvný vzťah dvoch podnikateľov, sťažovateľ nemal právo dávať živnostníkom pracovné pokyny, títo boli povinní plniť len povinnosti určené v Obchodnom zákonníku a v zmluve o finančnom sprostredkovaní. Sťažovateľ nemohol jednostranne vyslať živnostníka na pracovnú cestu ani prikázať miesto výkonu činnosti. Sťažovateľ nebol povinný prideliť živnostníkom prácu na rozdiel od zamestnancov a taktiež im neurčoval pracovný čas a nemuseli dodržiavať pracovnú disciplínu. Veľmi podobný režim existuje medzi advokátom a klientom, pričom zjavne nejde o výkon závislej práce a zastreté pracovné pomery, ale o výkon slobodného povolania a podnikanie.

46. Ak by aj existoval koordinujúci živnostník, bol by len kontaktnou osobou medzi sťažovateľom a ostatnými živnostníkmi, pričom každý živnostník mal uzavretú samostatnú zmluvu so sťažovateľom. Tento stav je úplne bežný aj pri iných podnikateľoch, napríklad pri zhotovovaní stavby jeden podnikateľ (stavbyvedúci) koordinuje činnosť ostatných podnikateľov (murár, elektrikár atď.), pričom ich pri tom kontrolujú ďalší podnikatelia (stavebný dozor, architekt v rámci autorského dozoru).

47. Zákon č. 186/2009 Z. z. *„predpokladá, že finančný agent môže riadiť a koordinovať iných finančných agentov, a to napríklad vo vzťahu samostatného finančného agenta... a podriadeného finančného agenta... kedy PFA vykonáva svoju činnosť na základe zmluvy uzavretej s práve jedným SFA (§ 9 Zákona o FS).“*. Na základe toho možno uzavrieť, že *„výkon riadiacej a koordinačnej činnosti živnostníka vo vzťahu k iným živnostníkom nie je zakázaný žiadnym právnym predpisom, ani táto skutočnosť nespôsobuje, že by mala byť takáto činnosť považovaná za závislú prácu.“*

48. Sťažovateľ zdôraznil, že úlohou ústavného súdu *„nie je riešiť nútené živnosti a švarcsystém, teda či je Dovolanie Sťažovateľa vecne dôvodné, ale rozhodnúť, či je Rozsudok NS SR v súlade s ústavou a zákonmi a či boli porušené práva Sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie.“*

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

49. Podstata ústavnej sťažnosti spočíva v námietke sťažovateľa, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu boli porušené ním označené práva, keď najvyšší súd (i) sa nevysporiadal s dovolacími otázkami 2 a 3, hoci sťažovateľ opravil zrejmu nesprávnosť v ich znení (číselné označenia odsekov); (ii) aplikoval Zákonník práce v nesprávnom znení (v znení účinnom v čase rozhodovania, a nie v čase doručenia výpovede); (iii) odôvodnil napadnutý rozsudok nelogicky a sčasti irelevantne a (iv) nevysporiadal sa s dovolacou argumentáciou sťažovateľa (s vyjadreniami k vyjadreniam žalobcu a s podaním, ktorým opravil zrejme chyby v znení dovolacích otázok 2 a 3).

IV.1. Všeobecné ústavnoprávne východiská:

50. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu alebo iného orgánu verejnej moci nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu a inú právnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci (m. m. II. ÚS 153/2018).

51. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces, ktorý je chránený v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, je okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia síce neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania, avšak z odôvodnenia rozhodnutia musia byť zrejmé všetky pre rozhodnutie podstatné skutočnosti objasňujúce skutkový a právny základ rozhodnutia.

52. Pri uplatňovaní právomoci podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 19/02, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

53. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uprednostňuje materiálne poňatie právneho štátu, ktoré spočíva okrem iného na interpretácii právnych predpisov z hľadiska ich účelu a zmyslu, pričom pri riešení (rozhodovaní) konkrétnych prípadov sa nesmie opomínať, že prijaté riešenie (rozhodnutie) musí byť akceptovateľné aj z hľadiska všeobecne ponímanej spravodlivosti (m. m. IV. ÚS 1/07, IV. ÚS 75/08, I. ÚS 57/07, I. ÚS 82/07, IV. ÚS 182/07). Základom interpretácie a aplikácie každej právnej normy v materiálnom právnom štáte je určenie účelu právnej úpravy, vymedzenie jej rozsahu a identifikácia jej obsahu (m. m. II. ÚS 171/05).

54. Ústavne konformný výklad je všeobecný súd povinný uplatňovať vo vzťahu k všetkým účastníkom konania a zároveň garantovať ich primeranú rovnováhu tak, aby bolo rozhodnutie v predmetnej veci akceptovateľné z hľadiska požiadaviek vyplývajúcich jednak z ústavy, ako aj medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách, ktorými je Slovenská republika viazaná (m. m. I. ÚS 465/2020).

55. Prípady, v ktorých nesprávna aplikácia jednoduchého práva všeobecným súdom má za následok porušenie základných práv a slobôd, sú tie, v ktorých táto nesprávna aplikácia jednoduchého práva je spätá s konkurenciou jednotlivých noriem tohto práva, prípadne s konkurenciou rôznych interpretačných alternatív, v ktorých sa odráža kolízia ústavných princípov, a naostatok za také možno považovať aj prípady svojvoľnej aplikácie jednoduchého práva. Pojem svojvôle možno interpretovať na prípady, keď orgán verejnej moci urobí taký výklad použitej právnej normy, ktorý je v extrémnom rozpore s právom na súdnu a inú právnu ochranu a princípom spravodlivosti, alebo ho urobí v inom než zákonom ustanovenom a v právnom myslení konsenzuálne akceptovanom význame či bez bližších nerozpoznateľných kritérií (I. ÚS 533/2016). O svojvôli (arbitrárnosti) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu orgánom verejnej moci by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (III. ÚS 264/05, ZNaU 100/2005).

56. Ústavný súd už uviedol, že spravodlivosť je kritériom ukladajúcim každému orgánu verejnej moci (všeobecným súdom) ústavnú povinnosť hľadať také riešenie prejednávanej právnej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako nesúladne s princípom spravodlivosti a popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení (I. ÚS 26/2010). Ústavný súd považuje za samozrejmé a určujúce, že vždy je potrebné vychádzať z individuálnych, teda na konkrétnych zisteniach založených rozmerov každej veci orgánom verejnej moci (všeobecným súdom). Mnohé prípady a ich špecifické okolnosti môžu byť komplikované a netypické; to však nezabavuje orgán verejnej moci (všeobecný súd) povinnosti urobiť všetko pre nájdanie spravodlivého riešenia, akokoľvek sa to môže javiť zložitým (I. ÚS 118/2013, m. m. I. ÚS 183/2019).

IV.2. K námietkam sťažovateľa:

57. Ústavný súd za rozhodujúcu námietku sťažovateľa považoval tú, v ktorej namietal, že najvyšší súd sa nezaoberal dovolacími otázkami 2 a 3 v spojení s námietkou, že najvyšší súd sa v napadnutom rozsudku nijako nevysporiadal s podaním, ktorým sťažovateľ opravil chyby v písaní v dovolaní, a to v texte dovolacích otázok 2 a 3.

58. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku poukázal na nález ústavného súdu č. k. II. ÚS 33/2020 z 24. novembra 2020, pričom uviedol, že „vo vzťahu k otázkam 2. a 3., ktoré dovolateľka uviedla, ústavný súd zhodne s najvyšším súdom konštatoval, že tieto otázky neboli vymedzené spôsobom vyplývajúcim z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP... za daného stavu veci je tak predmetom konania pred dovolacím súdom dovolanie dovolateľky (žalovanej) smerujúce proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. novembra 2017 sp. zn. 2 Co/138/2016 v zmysle ktorého je zrejmá námietka vyplývajúca z § 421 ods. 1 písm. b/ CSP vzťahujúca sa k otázke 1/...“. Na tomto základe potom najvyšší súd neskúmal dovolacie otázky 2 a 3.

59. Ústavný súd v náleze č. k. II. ÚS 33/2020 z 24. novembra 2020 k uvedeným dovolacím otázkam pritom uviedol:

„72. Otázka 2 (ako sa zdá) v podstate spochybňuje právny záver krajského súdu, podľa ktorého organizačná zmena uskutočnená sťažovateľkou bola vlastne iba simulovaná.

73. Otázka 3 (ako sa zdá) smeruje k potvrdeniu záveru sťažovateľky, podľa ktorého ňou vykonaná organizačná zmena spĺňa zákonné podmienky ustanovenia § 63 ods. 1 písm. b) Zákonníka práce.

74. Najvyšší súd vo vzťahu k otázke 2 (obdobne ako vo vzťahu k otázke 1) uviedol, že krajský súd ju osobitne neriešil, pretože sťažovateľka ju nenastolila v odvolacom konaní, a že preto nejde o otázku, od ktorej riešenia by záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Vo vzťahu k otázke 3 najvyšší súd uviedol, že túto krajský súd síce riešil, ale sťažovateľka ju nevymedzila, resp. nekonkretizovala zákonným spôsobom, keďže neuviedla vlastný právny názor na jej riešenie a na to, v čom má nesprávnosť, resp. nezákonnosť riešenia zo strany krajského súdu spočívať.

75. Ústavný súd už v uznesení č. k. II. ÚS 33/2020-45 z 23. januára 2020 (ktorým ústavnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie) v súvislosti s otázkou 2 a otázkou 3 konštatoval, že pri ich formulovaní poukazovala sťažovateľka na body 3.4.1, resp. 3.4.2 dovolania, hoci v skutočnosti v dovolaní z 19. marca 2018 sa takto číselne označené body vôbec nenachádzajú. Stalo sa tak v poznámkach uvedených v zátvorke v rámci citácie textu otázky 2 a otázky 3 [pozri bod 18 písm. b) a c) uznesenia č. k. II. ÚS 33/2020-45 z 23. januára 2020, resp. bod 18 písm. b) a c) tohto nálezu]. Sťažovateľka sa k týmto faktickým pripomienkam ústavného súdu nijako nevyjadřila, resp. sa proti nim neohradila.

76. Za daného stavu ústavný súd bez toho, aby analyzoval oprávnenosť dôvodov, pre ktoré sa najvyšší súd odmietol otázkou 2 a otázkou 3 vecne zaoberať, konštatuje, že formulácia otázky 2 a otázky 3 uvedená v dovolaní nie je dostatočne jasná a jednoznačná z dôvodu, že odkazuje na také číselne označené body dovolania, ktoré sa v ňom v skutočnosti nenachádzajú.

77. Za uvedeného stavu sa dá dospieť k záveru zhodnému so záverom najvyššieho súdu, podľa ktorého otázka 2 a otázka 3 neboli v dovolaní vymedzené spôsobom vyplývajúcim z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (i keď sa tento záver opiera o iné skutočnosti, než na aké poukazuje najvyšší súd).“

60. Vychádzajúc z odôvodnenia nálezu č. k. II. ÚS 33/2020, možno akceptovať konštatovanie najvyššieho súdu v tom, že aj ústavný súd dospel k záveru, že dovolacie otázky 2 a 3 neboli vymedzené spôsobom podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, v každom prípade je tiež nepochybné, že ústavný súd dospel k tomuto záveru na základe iných skutočností, resp. z iných dôvodov, ako to vymedzil najvyšší súd v uznesení č. k. 2 Cdo 171/2018 z 27. júna 2019. Ústavný súd k svojmu právnomu záveru dospel na tom základe, že „formulácia otázky 2 a otázky 3... odkazuje na také číselne označené body dovolania, ktoré sa v ňom v skutočnosti nenachádzajú“.

61. Sťažovateľ právny záver ústavného súdu v náleze sp. zn. II. ÚS 33/2020 interpretoval tak, že dovolacie otázky 2 a 3 nie sú dostatočne jasné a jednoznačné pre chybu v písaní, preto v následnom konaní najvyššieho súdu (v napadnutom konaní) opravil uvedené chyby v písaní svojím podaním z 11. mája 2021 tak, že čísla 3.4.1 a 3.4.2 opravil na čísla 3.3.1 a 3.3.2. Sťažovateľ v tomto kontexte v ústavnej sťažnosti namietal, že uvedené chyby v písaní predstavujú celkom zrejmu nesprávnosť, zo znenia predmetných bodov 3.3.2 a 3.3.3 je nepochybné, na aké body sťažovateľ odkazoval, čo vyplýva aj z použitých zadaných pojmov začínajúcich veľkým písmenom („Konanie Žalovaného“, „Organizačná zmena“), pričom tieto pojmy sú zadané v bodoch 3.3.1 a 3.3.2 dovolania.

62. Najvyšší súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol, že dovolacími otázkami 2 a 3 sa nemohol zaoberať vzhľadom na § 430 CSP. Sťažovateľ v replike namietal, že odkaz na § 430

CSP neobstojí, keďže svojím podaním nerozširoval rozsah dovolania, ale len opravoval chybu v písaní, preto najvyššiemu súdu nič nebránilo posúdiť aj otázky 2 a 3.

63. Najvyšší súd v napadnutom rozsudku nespomenul doručenie podania sťažovateľa z 11. mája 2021, neuviedol jeho obsah a taktiež nijakým spôsobom nehodnotil jeho účinky, resp. jeho spôsobilosť odstrániť nejasnosť a neurčitosť dovolacích otázok 2 a 3. Ústavný súd dospel k záveru, že týmto postupom najvyšší súd zaťažil napadnutý rozsudok vadou nepreskúmateľnosti a absenciou riadneho odôvodnenia v rozsahu a intenzite, ktoré majú ústavnoprávny rozmer.

64. Je nepochybné, že podanie sťažovateľa smerovalo k odstráneniu chyby v písaní, resp. inej zrejmej nesprávnosti v dovolaní, resp. v znení druhej a tretej dovolacej otázky, pričom zo strany sťažovateľa išlo o priamu reakciu na právny záver ústavného súdu v náleze sp. zn. II. ÚS 33/2020. Ak v kontexte týchto skutočností najvyšší súd formuloval právny záver, že predmetom dovolacieho prieskumu je len dovolacia otázka 1 s tým, že dovolacie otázky 2 a 3 nie sú vymedzené v súlade s § 421 ods. 1 písm. b) CSP, ide o právny záver arbitrárny a nepreskúmateľný, preto je ústavne neakceptovateľný. Ak bol najvyšší súd toho názoru, že uvedený procesný postup predstavuje neakceptovateľné rozšírenie rozsahu dovolania v zmysle § 430 CSP (tak, ako to indikoval vo vyjadrení k ústavnej sťažnosti), mal tento právny záver uviesť v odôvodnení napadnutého rozsudku a následne tento právny záver zrozumiteľne a preskúmateľne odôvodniť. Obdobne ak sa domnieval, že iné procesné právne normy neumožňujú dodatočne odstrániť nejasnosti, resp. nepresnosti dovolania, resp. dovolacích otázok spôsobom, ktorý zvolil sťažovateľ, s dôsledkom, že tieto dovolacie otázky úplne vylúči z dovolacieho prieskumu, bolo jeho povinnosťou tieto právne úvahy uviesť v odôvodnení napadnutého rozsudku, keďže ide o podstatnú a relevantnú argumentáciu, keďže sa priamo a bezprostredne týka predmetu dovolacieho konania, resp. vymedzenia a limitácie dovolacieho prieskumu. S touto povinnosťou najvyššieho súdu koreluje právo sťažovateľa na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, resp. jeho právo dostať primerane odôvodnenú odpoveď na podstatné a relevantné skutočnosti rámčujúce jeho právnu vec.

65. Vzhľadom na uvedené je potrebné napadnutý rozsudok o zamietnutí dovolania sťažovateľa považovať za zjavne neodôvodnený a arbitrárny, a tak za ústavne neakceptovateľný. Na podklade uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že najvyšší súd napadnutým rozsudkom porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu. Vzhľadom na formulovanie uvedeného právneho záveru bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími námietkami sťažovateľa.

66. Vzhľadom na záver o porušení vymedzených práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom ústavný súd napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil najvyššiemu súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu). Najvyšší súd po vrátení veci bude podľa § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť, pričom v tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu. Ústavný súd zároveň pripomína, že aj pri posudzovaní podmienok riadneho alebo mimoriadneho opravného konania musí všeobecný súd interpretovať zákon tak, aby táto interpretácia nebola v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného formalizmu. Obdobne je viazaný aj znením § 124 ods. 1 CSP, podľa ktorého každé podanie sa posudzuje podľa jeho obsahu.

V. Trovy konania

67. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v sume 757,74 eur.

68. Návrh na priznanie trov právneho zastúpenia ústavný súd posudzoval podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Sťažovateľovi priznal trovy právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, písomné podanie ústavnej sťažnosti a replika) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby za rok 2022 v sume 193,50 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2022 v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur a tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur, čo spolu predstavuje sumu 631,45 eur. Vychádzajúc zo zistenia, že právny zástupca sťažovateľa je platcom dane z pridanej hodnoty (priložené osvedčenie o registrácii pre daň z pridanej hodnoty, pozn.), uvedená suma bola zvýšená o túto daň vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov o sumu 126,29 eur. Celková hodnota náhrady trov konania takto predstavuje sumu 757,74 eur (bod 3 výroku tohto nálezu).

69. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je najvyšší súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. septembra 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu